

โรงเรียนสวนกระแส แป๊ะเจี๊ยะ...ไม่ต้อง!

1 พฤษภาคม พ.ศ. 2550 10:00:00



สมาธิสั้น ไม่อ่านหนังสือ ดิดการ์ตูน เล่นเกมทั้งวัน (ทั้งคืน) ฟุ่มเฟือย ฯลฯ ล้วนเป็นบุคลิกลักษณะอันไม่พึงประสงค์ แต่ก็ เป็นแนวโน้มของเด็กไทยที่หลายฝ่ายกำลังกังวล 'ปัญญาทึบ' โรงเรียนสร้างใหม่หมาดๆ ที่กันขอยั้วขอรพล ย่านรามอินทรา มี ข้อเสนอเพื่อเป็นทางเลือกสำหรับพ่อแม่ผู้ปกครอง ในการ รับมือกับสถานการณ์รอนๆ เหล่านี้

กรุงเทพฯจกออนไลน์ : ฟังชื่อ 'ปัญญาทึบ' แล้วอาจจะคุ่นๆ เพราะถึงอาคารสถานที่ที่เพ็ง ก่อสร้างทาสี ทำพิธีเปิดไปเมื่อวันที่ 24 เมษายน ที่ผ่านมา แต่ที่จริง โรงเรียนปัญญาทึบเปิด สอนมาตั้งแต่ปี 2540 โดยมีผู้ก่อตั้งชื่อ นายแพทย์พร พันธุ์โอสถ ถึงวันนี้ 'หมอปพร' เป็น ทั้งผู้อำนวยการพร้อมๆ กับเป็นครูผู้สอน

'หมอปพร' คนนี้เคยช่วยกันกับพ่อแม่ผู้ปกครอง และนักวิชาการด้านการศึกษา ผลักดัน กฎกระทรวงเรื่อง 'บ้านเรียน' หรือ 'โฮมสคูล' เพื่อให้พ่อแม่สามารถจัดการศึกษาแก่บุตร หลานตามที่ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ 2542 เปิดทางไว้ มาตรา 12 นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัด การศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อแรกตั้งโรงเรียน 'ปัญญาทึบ' มีนักเรียนรุ่นบุกเบิกแค่ไม่กี่คนนับ ในจำนวนนี้มีลูกๆ ของ 'หมอปพร' รวมอยู่ด้วย ทั้งหมดเรียนรวมกันใน 'บ้านหลังเล็ก' ที่ไม่ตรงคุณสมบัติของการเป็น โรงเรียนตามกระทรวงกำหนด อีกทั้งการเรียนการสอนก็ไม่ค่อยจะเหมือนใคร แต่ก็เป็น แนวทางที่ถูกใช้มาจนถึงวันนี้ วันที่จำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นเป็นกว่า 200 คน 'ปัญญาทึบ' ไม่เหมือนโรงเรียนอื่นตรงไหน ?

เด็ก 'ปัญญาทึบ' 'ไม่ดูทีวี

โดยเฉพาะเด็กเล็ก ทีวีที่เต็มไปด้วยภาพวาบวามเคลื่อนไหวกับเสียงที่เร้าใจตลอดเวลา เป็น สิ่งดึงดูดสุดๆ พ่อแม่ไม่น้อยจึงใช้การกดปุ่มปิดทีวี เพื่อสะกดเจ้าตัวยุ่งให้อยู่นิ่งๆ ซึ่งได้ผล ชะงัด

"โดยธรรมชาติ เป็นไปไม่ได้ที่ใครจะแสดงอะไรให้สนุกกว่านี้ ความน่าสนใจของทีวีทำให้เด็ก ไม่ได้ฝึกรวบรวมสมาธิด้วยตัวเอง ดังนั้น เมื่อเจออะไรที่ดึงดูดน้อยกว่า เขาก็รู้สึกว่ามันน่า เบื่อ" คุณครูจึงขอร้อง...ให้คุณผู้ปกครองช่วยปิดทีวี

สำหรับ 'ปัญญาทึบ' สิ่งสำคัญสำหรับเด็กๆ หลังจากไม่มีทีวี คือเนื้อหาและวิธีการการเรียนรู้ ที่เหมาะกับแต่ละวัย เด็กเล็กๆ ของที่นี่ไม่ถูกเคี่ยวเข็ญให้เขียนอ่าน เพราะเชื่อว่า สิ่ง ที่เหมาะสมกว่าคือการเล่น ฟังนิทาน และทำงานหัตถกรรม ซึ่งจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้าน ร่างกาย สมาธิ รวมถึงการเรียนรู้สิ่งดีๆ ที่ถูกสอดแทรกไว้ในเนื้อหา

เพราะการถูกบังคับให้ทำในสิ่งที่ขัดกับวัย จะสร้างความเบื่อหน่ายเกลียดชัง เรื่องการเขียนอ่าน แต่คุณครูจะคอยสร้างความสนใจไปที่ละน้อย จนถึงวันที่พวกเขาพร้อม ซึ่งถึงตอนนั้นเด็กๆ จะไม่ใช่แค่อ่านปาวๆ หรือคัดตัวอักษรสวยๆ

“เด็กต้องการรู้จักและเรียนรู้โลก แต่ละวัยมีขอบเขตของความเข้าใจ เด็กที่นี้พอเริ่มอ่าน... อาจจะไป 3 เขาจะอ่านอย่างกระหายใคร่รู้ และอ่านต่อเนื่องไปจนโต”

ที่นี่ไม่มีคอมพิวเตอร์

พ่อแม่ทั้งร้อยยกนิ้วลูกล้มพันโลก แต่เด็ก ‘ปัญญาทึบ’ เริ่มใช้คอมพิวเตอร์ตอนเรียนชั้นมัธยมปลาย

“เรากลัวมากไปหรือเปล่า นึกดูดีๆ คนรุ่นเราก็ไม่ได้เรียนคอมพิวเตอร์มาตั้งแต่เล็ก”

ฟังดูออกจะขวาง แต่สิ่งที่เด็กๆ ได้มาคือ สมาธิและเวลาเพื่อการใช้ชีวิตทางสังคม สำหรับ ‘หมอปอ’ อินเทอร์เน็ตไม่ใช่แหล่งข้อมูลสำคัญที่สุด ถึง ม.ปลายค่อยเรียนก็ไม่สาย และไม่สนับสนุนการหาข้อมูลและนำเสนอแบบ copy and paste

“ผมไม่ต้องการรายงานที่เอามาส่งโดยไม่มีความรู้ ไม่ต้องการตัดแปะ หรือได้มาอย่างฉาบฉวย ความรู้ที่ได้จากการลงมือลงแรงหามาเท่านั้น จึงจะเป็นความรู้ที่ยั่งยืน”

ม.ปลาย ไม่แบ่งวิทย์-ศิลป์

เพราะเชื่อว่า ชีวิตไม่ควรเลือกที่จะเรียนรู้เพียงด้านใดด้านเดียว และเชื่อมั่นว่า ด้วยการปูพื้นฐานที่มั่นคง เด็ก ‘ปัญญาทึบ’ ทุกคนจะรู้ชัดถึงสิ่งที่ตนสนใจ รวมถึงวิธีการที่จะเข้าสู่ความรู้ด้วยตัวเอง ซึ่งแน่นอน รวมถึงการเตรียมความพร้อมเพื่อไปสู่สถาบันการศึกษาในระดับสูง

เด็กที่นี่ ตั้งแต่ชั้นประถม คุณครูจะพาออกไปเรียนรู้การทำนา ทำฟาร์ม ฯลฯ พอถึงชั้นมัธยม 3-5 ต้องไปฝึกอาชีพ ด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรมขนาดย่อม/ หัตถกรรม รวมทั้งภาคบริการสังคม ซึ่งนอกจากจะได้เรียนรู้ในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่เรียนแล้ว เด็กๆ ยังได้สัมผัสโลกของการทำงาน และค้นหาความถนัดและความสนใจของตัวเอง

พอขึ้นม.6 ทุกคนต้องเลือกเรื่องที่ตนสนใจ เพื่อทำ ‘โปรเจค’ ซึ่งคล้ายๆ วิทยานิพนธ์ในระดับอุดมศึกษา ทำให้ได้ใช้เวลากับสิ่งที่ตัวเองสนใจ และศึกษาข้อมูลอย่างลึกซึ้ง

ในส่วนของวิชาการ ด้วยเหตุที่เด็กวัยมัธยมต้องการผู้ที่จะสามารถชี้แจงได้ในทุกความสงสัย คุณครูจึงต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญจริง ซึ่ง ‘ปัญญาทึบ’ เป็นหนึ่งในเครือข่ายโรงเรียน ‘วอลดอร์ฟ’ ที่กระจายไปใน 50 ประเทศทั่วโลก จึงมีคุณครูแลกเปลี่ยนจากประเทศต่างๆ ผลัดเปลี่ยนมาให้ความรู้เด็กๆ ไม่ว่าจะ วิชาประวัติศาสตร์ยุโรป, ประวัติศาสตร์ศิลปะ ฯลฯ

สร้างวินัย: เครื่องแบบ ไม่ต้อง

โรงเรียนนี้ไม่มียูนิฟอร์ม สวนทางกับความสำคัญของชุดนักเรียน ในการเป็นเครื่องมือเพื่อสกัดค่านิยมฟุ้งเฟ้อ

“ปัญหาบริโภคนิยม ไม่ใช่แค่เป็นจุดๆ แต่อยู่ที่ความเข้าใจ และการทำงานร่วมกันของโรงเรียนกับผู้ปกครอง ถ้าเราไม่ชัดเจน เด็กก็แย่งกันแต่งตัวทั้งในเครื่องแบบนั้นแหละ เด็กเล็กต้องการการชี้แนะอย่างเหมาะสม ถ้าผู้ใหญ่ไม่ให้ความสำคัญกับค่านิยมที่ผิด ไม่ว่าจะเป็นการใช้ชีวิต การแต่งตัว เครื่องใช้ อาหารการกิน โตขึ้นก็ไม่มีปัญหา”

คุณค่าที่ส่งเสริมคือ การทำดีกับคนอื่น ซึ่ง ‘หมอพร’ ชี้ว่า สำคัญมากที่ผู้ใหญ่จะปลูกฝังให้กับเด็กๆ ไม่ใช่โดยการบ่นพร่ำ แต่ด้วยการนำเสนอ ‘เนื้อหา’ ด้วย ‘วิธีการ’ ที่เหมาะกับแต่ละวัย

“เนื้อหาที่ผิดวัย เขาอาจจะมองว่าไร้สาระ อย่างหน้าที่ศีลธรรมให้ท่องเป็นข้อๆ เด็กวัยรุ่นไม่เอาด้วยแน่”

คุณครูจึงต้องรู้วิธี ‘เข้าหา’ เด็กซึ่งต่างกันในแต่ละช่วงวัย อย่างเด็กเล็ก พรอมจะฟังคุณครูตลอดเวลา สิ่งที่น่าเสนอแก่พวกเขาจึงเป็นสิ่งดีๆ แต่เมื่อสู่วัยมัธยม สิ่งที่คุณครูควรทำคือการให้คำแนะนำ ชักถาม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น

บริหารงานสไลด์ ‘พอเพียง’

แนวคิดด้านการศึกษาไม่ค่อยเหมือนใคร ในแง่การบริหารจัดการก็แตกต่างด้วยเช่นกัน

ถามถึงผู้สอน ‘หมอพร’ บอกว่า คุณครู ‘ปัญญาภัย’ ไม่จำเป็นต้องสำเร็จการศึกษาด้านครุศาสตร์ หรือศึกษาศาสตร์ วันนี้คุณครูเกือบ 20 คน เรียนจบจากหลากหลายสาขา

“ทุกคนต้องเข้าใจปรัชญาการทำงานร่วมกับเด็ก ส่วนการทำงานจริง ทุกคนมีประสบการณ์จากวิชาชีพ และเรามีการประชุมกันเป็นประจำ เราทำงานเป็นทีม ไม่ใช่เด็กอยู่ชั้นนี้ แล้วครูคนอื่นไม่เกี่ยว” ปัญญาภัยทำงานแบบปรึกษาหารือ เพราะผู้บริหารโรงเรียนเองก็ร่วมสอนด้วย ฉะนั้น การทำงานจึงไม่ใช่การสั่งการแบบในองค์กรทั่วไป

ค่าเทอมของที่นี่ เฉลี่ยอยู่ที่ 20,000 บาทต่อคนต่อเทอม ซึ่งเจ้าของโรงเรียนบอกว่า นี่เป็นตัวเลขที่คิดคำนวณจากต้นทุนจริง

“สำหรับบางครอบครัว รายจ่ายขนาดนี้อาจถือเป็นภาระหนัก ซึ่งเขาสามารถเสนอให้คณะกรรมการโรงเรียนพิจารณาเป็นรายกรณี และที่ผ่านมาก็มีผู้ปกครองที่จ่ายมากกว่าปกติ หรือช่วยสนับสนุนผู้ปกครองอื่นก็มี” หมอพรเล่าด้วยรอยยิ้ม เมื่อนึกถึงความเอื้ออาทรของชุมชน ‘ปัญญาภัย’

แปลกอีกตรงเงินเดือนคุณครู...

“ก็คล้ายค่าเทอม ทุกคนรู้ว่าที่ทำอยู่นี้ เพื่อลูกหลานและเด็กๆ ฉะนั้น เราบอกว่า เรามีค่าใช้จ่ายเท่านี้ เราช่วยรายรับของคุณเท่านี้ ครูแต่ละคนไหวแค่ไหน เพราะแต่ละคนมีความ

จำเป็นแตกต่างกัน” แต่ละปี เงินเดือนของคุณครูจะถูกพิจารณาจากข้อเสนอด้านความต้องการจำเป็นของคุณครูแต่ละราย เพื่อทุกคนจะช่วยกันพิจารณาในที่ประชุม

“จะคุยกัน อย่างรายจ่ายบางอย่างไม่จำเป็น ช่วยลดลงได้มั๊ย หรือบางอันเราพอช่วยได้ เน้นความสมดุล ซึ่งเป้าหมายของทั้งโรงเรียนและครูไม่ใช่การได้เงินเยอะที่สุด ครูของเราสละเงินเดือนที่เยอะกว่าเพื่อมาทำงานที่นี่ทั้งนั้น”

อาจเป็น 'ยาแรง' ในความรู้สึกของหลายคน แต่ก็เป็นวิธีที่ 'หมอพร' เลือกใช้ เพื่อรับมือกับกระแสบริโภคนิยมยุคใหม่...ที่เหมือนจะแรงกว่า

รัชดา ธราภาค